

UDÁLOST MĚSÍCE

700. VÝROČÍ NAROZENÍ KARLA IV.

14. května 1316 se narodil jeden z nejvýznamnějších panovníků nejen českých, ale i evropských dějin, Karel IV. U příležitosti oslav tohoto významného jubilea se uskuteční také v Libereckém kraji celá řada kulturních, společenských a vzdělávacích akcí, které připomenou Karla IV. nejen jako vzdělance, politika, diplomata, stavitele, křesťana, mecenáše, hospodáře a vizionáře, ale rovněž přiblíží jeho zakladatelské, kulturní a státnické dílo.

Český král a římský císař vytvořil během své vlády ze zanedbaných a zpustošených Čech prosperující zemi v srdci Svaté říše římské. Jeho zakladatelská a tvořící ruka dopadala nejen na významná města tehdejšího Království českého, ale zaměřila se i na oblasti, které byly hospodářsky zaostalé, zapomenuté kdesi v lesních hvozdech. Tak tomu bylo i v případě severních Čech, kde zakládal hrady, pečoval o obchodní cesty a vytvářel velké rybníční soustavy. Na území dnešního Libereckého kraje se tak stalo především na území Dokska. Dal pokyn k založení Velkého rybníka (dnešní Máchovo jezero), vykoupil královský hrad Bezděz ze zástavy a udělil Doksům významná privilegia, čímž povýšil malou osadu na město. Doksy si proto karlovské jubileum připomenou hned několika akcemi. 21. května přivítají Karla IV. s jeho družinou na Otvírání Máchova jezera,

kde kromě jiného proběhne také akt založení Velkého rybníka a udělení městských privilegií Doksům. K oslavám se připojí i doprovodným programem hrad Bezděz. Převoz návštěvníků z Bezdězu k Máchovu jezeru bude zajišťovat historický autobus a historický vlak. Oslavy budou pokračovat řadou letních akcí a vyvrcholí Doksými městskými slavnostmi 13. a 14. srpna v areálu dokského zámku. 700. výročí narození Otce vlasti si výstavou Karel IV. a gotika na Liberecku a Žitavsku důstojně připomenou také Oblastní galerie v Liberci. Vůbec poprvé v historii tak budeme mít možnost se důkladně seznámit se stopami Karla IV. nejen v našem regionu, ale také sousední Horní Lužici. ←

Více informací na www.ogl.cz a www.doksy.com

Text: Petr Vondřích

Foto: www.prague.eu

NA KRAJI

DO MODERNIZACE ČESKOLIPSKÉ

NEMOCNICE PŮJDE LETOS PŘES 33 MIL. KČ

Rozsáhlé rekonstrukce a modernizace se dočkají operační sály včetně hlavních ventilátorů, lůžková část neurologického oddělení a dále výtahy a střechy několika budov. To vše si vyžádá přes 33 mil. Kč a peníze půjdou z rozpočtu kraje. V loňském roce Liberecký kraj realizoval v českolipské nemocnici rekonstrukci střech objektů dílen, údržby a dopravy. „Snažíme se dále rozvíjet českolipskou nemocnici a pacientům tak poskytovat výrazně vyšší komfort a pohodlí,“ uvedl radní pro zdravotnictví Petr Tulpa.

BUDOVY ŠKOL SE DOČKAJÍ NOVÝCH KABÁTŮ

Liberecký kraj pro rok 2016 připravuje více než třicet investičních akcí ve školách a školských zařízeních. Do škol tak poputuje více než 130 milionů korun. Opraveny budou např. objekty v České Lípě, Liberci, Frýdlantu, Jablonci nad Nisou, Železném Brodě, Krompachu nebo Kamenickém Šenově. „Nejde přitom jen o běžné opravy a výměnu dožilých zařízení, ale v mnoha případech se školy dočkají zlepšení svého vnějšího či vnitřního vzhledu,“ vysvětluje radní pro školství Alena Losová.

UVAŽOVANÉ ROZŠÍŘENÍ POLSKÉHO

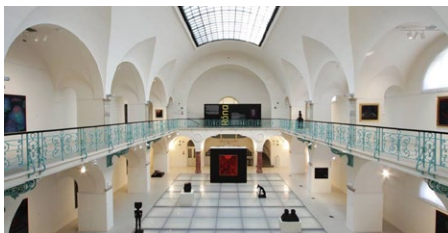
DOLU TURÓW POSODÍ KOMISE

Dopady záměru rozšíření těžby hnědého uhlí v polském dole Turów posoudí česko-polská expertní komise, v níž bude mít své zastoupení i Liberecký kraj a obce. Jejím hlavním úkolem bude najít takové řešení, které zajistí zásobování pitnou vodou pro obyvatele Frýdlantska, Hrádecka i Chrastavska a vyjednat možné kompenzace pro postižené obce. „Jsem rád, že se nám tuto problematiku podařilo prosadit až na vládní úroveň obou zemí,“ dodal hejtman Martin Půta.

KRAJ VYJEDNÁVÁ O MOŽNÉ KOUPÍ

NEMOCNICE FRÝDLANT

Liberecký kraj zahájil jednání o možné koupi Nemocnice Frýdlant. Cílem je snaha o zachování akutní zdravotní péče pro obyvatele Frýdlantského výběžku a zajištění stabilní zdravotní péče pro zdejší obyvatele. „Snažíme se pomoci s řešením složité situace již několik měsíců. Uvědomujeme si totiž, že absence dostupné nepřetržité péče na Frýdlantsku je velkou nejistotou, proto jsme opakovaně avizovali, že jsme ochotni o koupi nemocnice jednat,“ uvedl hejtman Martin Půta. „Naším cílem je nejenom zajistit odpovídající péči pro takřka 30 tisíc obyvatel regionu, ale také zlepšit spolupráci nemocnic. Toto propojení nabízí záruku pro zajištění nepřetržité akutní

V pátek 20. května se uskuteční další ročník oblíbené akce Muzejní noc pod Ještědem, v rámci které bude možné v čase od 18 do 24 hodin navštívit vybraná muzea v Libereckém kraji. Foto: archiv Oblastní galerie v Liberci

péče v základních oborech pro obyvatele Frýdlantského výběžku,“ dodal hejtman.

OCENĚNÍ PRO UČITELE

Dvacet jedna pedagogických pracovníků ze škol a školských zařízení z Libereckého kraje si v rámci slavnostního setkání ke Dni učitelů odneslo ocenění pro rok 2016. Jejich kolegové, vedení i zřizovatelé jim tímto způsobem poděkovali například za celoživotní práci ve školství, mimořádný přínos či zásluhy o rozvoj školství v kraji. Každý z oceněných pedagogů dostal zvláštní skleněný brk, který vyrobili žáci Vyšší odborné školy sklářské a Střední školy v Novém Boru.

SENIORI CHODÍ ZA OMBUDSMANKOU

O nedávno zřízenou poradnu pro seniory, kterou nabízí radní pro sociální věci Lenka Kadlecová, je velký zájem. Na ombudsmanku se již obrátilo více seniorů, než se v počátcích očekávalo. „V dřívější většině se na mě obraceli lidé, kteří řeší vážné potíže v oblasti bydlení. Ale řešíme i jiné problémy ze sociální oblasti, například nepřiznání příspěvku na péči apod.“ Ombudsmanku mohou senioři navštívit v její kanceláři, na Krajském úřadě Libereckého kraje, každé první a třetí pondělí v měsíci. Najdou ji ve 4. patře, číslo dveří 417, od 13.00 do 16.00 hodin.

LIBEREC A JABLONEC SPOJÍ NOVÁ SILNICE

Komfortnějšího, rychlejšího a bezpečnějšího dopravního spojení mezi Libercem a Jabloncem nad Nisou se řidiči dočkají v červnu 2018. Výstavba dlouho očekávané přeložky silnice I/14 si však vyžádá uzařízení, které se výrazně dotknou také veřejné dopravy. Liberecký kraj je na změny připraven, vytvořil rozsáhlá výluková opatření a v případě potřeby zajistí posílené spoje. „Jedná se o významnou stavbu, která ale s sebou bohužel nese výrazná dopravní omezení. Chci proto řidiče a cestující požádat o ohleduplnost, shovívavost a trpělivost. Věřím, že výsledek bude stát za to,“ uvedl hejtman Martin Půta. ←

Více informací na www.kraj-lbc.cz/aktuality

KRAJŠTÍ ZASTUPITELÉ

K VĚCI

V květnu si připomínáme 700. výročí narození Karla IV., který je často označován za nejvýznamnější osobnost našich dějin. Čím nejvíc oslovil vás?

LENKA KADLECOVÁ (ČSSD)

Zanechal v naší zemi nesmazatelné stopy, ať už se jedná o tehdejší významnou expanzi českého státu nebo obdivuhodnou architekturu, která zde po něm zůstala. A nezapomínáme ani na naši nejstarší univerzitu, která je naší chloubou již od poloviny 14. století.

FRANTIŠEK PEŠEK (KSČM)

Když si naše minulé panovníky připomínáme, máme je většinou spojeny s nějakým hradem, či zámek. Málokdo ví, že velikána našich dějin v podobě Karla IV. si můžeme spojit s významným turistickým cílem našeho kraje, kterým je Máchovo jezero.

VLADIMÍR RICHTER (ODS)

Karel IV. byl významný politik, diplomat a strateg. Do našich zemí přinesl vzdělanost, založil Karlovu univerzitu. No a také, dle legendy, založil u nás tradici pěstování vinné révy a výroby vína.

ALENA LOSOVÁ (PRO LK)

Kromě toho, že byl velmi vzdělaným a moudrým panovníkem (zasloužil se např. o vybudování hradu Karlštejn nebo založení pražské univerzity), byl také skvělým válečníkem.

EVA BUREŠOVÁ (SLK)

Bezpochyby Velkým rybníkem (dnes Máchovo jezero), který si Karel IV. nechal založit ke svým padesátým narozeninám. Kdyby tehdy tušil, kolik krásných chvil u jezera mnoho generací prožije, zajisté by měl radost.

JAN KORYTÁŘ (ZPLK)

Nic proti Karlovi IV., ale co takhle se třeba zeptat, jestli je v pořádku, že kraji vládne hejtman obviněný z korupce? Na to není odvaha? ←

Redakční rada periodika KRAJ, která je tvořena nominovanými zástupci všech zastupitelských klubů Zastupitelstva LK a Krajského úřadu LK, se distancuje od zneužívání tohoto apolitického periodika k předvolební kampani, jak v této rubrice činí Změna pro Liberecký kraj (ZPLK).

Další názory zastupitelů si můžete přečíst na www.kraj-lbc.cz/zastupitelstvo

1

OSOBNOST KRAJE

VLASTIMIL VONDRUŠKA

Život historika, publicisty a spisovatele Vlastimila Vondrušky (61) je plný odvážných, ale přitom úspěšných zlomů. Začátkem 90. let opustil místo ředitele historické části Národního muzea a začal se věnovat výrobě historického skla. V Doksech založil vlastní sklárnu, aby ji o deset let později, v době jejího největšího rozkvětu, zavřel a plně se začal věnovat psaní. Netrvalo dlouho a jeho historické romány se staly vůbec nejprodávanějšími knihami u nás.

Jak jste se dostal z Prahy do Doks a jak vznikl nápad založit právě tam sklárnu?

V určité době jsme s ženou pochopili, že nám už městský život nemá co dát. Navíc po revoluci byla pionýrská podnikatelská doba a my si chtěli vyzkoušet něco jiného, než akademickou půdu. Protože jsem se v časech práce v Národním muzeu zabýval dějinami středověkého sklářství, zkusili jsme tuhle činnost postavit na tržní bázi. A byli jsme velice úspěšní. První kroky byly sice trochu naivní, ale nakonec jsme se okřesali a naše Královská huť v Doksech prosperovala a celkem dobře nás živila. Jenže po čase přišlo jisté „vyhoření“ a tak jsme udělali riskantní krok do neznáma a začali se na plný úvazek věnovat literární tvorbě. A vůbec nelitujeme.

Kdybychom se v Libereckém kraji vrátili v čase do 13. nebo 14. století, jak by to tady vypadalo? Byl by to velký rozdíl?

Rozhodně, ale to platí o celých Čechách. V průběhu 13. století se dokončovala kolonizace lesních hvozdů, vznikaly první hrady a města s kamennými hradbami. Krajina mezi Bezdězem a Lipou (Česká Lípa) byla bažinatá a některé cesty vedly po hatích. Objekt je (aby se obchodníci vyhnuli mýtu) bylo riskantní.

Jistý kupec, který chtěl ušetřit, utopil prý vůz i s potahem. Žila zde spousta zvěře, byl zde čistý vzduch i voda a skoro žádné úřady.

Co obdivujete na středověku? Existuje z tehdejší doby něco, čím bychom se dnes mohli inspirovat?

Lidé se k sobě dříve chovali s větším respektem a ctili rodinné povinnosti. Žili sice v obavách, jaké bude počasí, zda nepřijde mor či válka, ale jinak žili ve stabilním právním prostředí. Přijaté zákony platily často i několik set let. I když jim neustále hrozila hmotná nouze, byli optimisty. Uměli se bavit, smát, navzájem si pomáhali a byli k sobě tolerantní. Máme hodně zkrácené představy o té době díky literatuře a filmu. Ve Vávrově *Husitské trilogii* je církev haněbná a bije poddané, pokud nemají na pohřeb nebo na svatbu. Jenže tak to nebylo. Až do 16. století se svatby nemusely uzavírat církevně, tak jaké bití těch, co nezaplátili? A nazývat barokní dobu Temnem je další mystifikace.

Pro historii našeho regionu je charakteristické soužití mezi Čechy a Němci. Jak na sebe oba národy pohlížely ve středověku?

Tehdy lidé vnímali jazykové rozdíly jinak než dnes. Národem byli (velice zjednodušeně) všichni, kteří žili na území jednoho panovníka. Němec nebyl tedy ten, kdo mluvil německy, ale kdo žil v říši římské, ale i to bylo složitější, protože se spíše užívala označení Sas, Bavor atd. Národnostní problémy přinesly až malicherné ideologické spory na počátku husitství. Nebylo to však ve skutečnosti tak vyhocené, jak popisuje Jirásek (v kališnických polních vojscích bylo mnoho rodilých Němců a zřejmě se při komunikaci

- 1 | Kromě literatury patří mezi zájmy Vlastimila Vondrušky především horolezectví, kterému se aktivně věnoval více než dvacet let. Foto: archiv Vlastimila Vondrušky
- 2 | O besedy s naším nejpopulárnějším spisovatelem současnosti je mimořádný zájem – termíny jsou obsazeny až do konce roku 2017. Foto: Městská knihovna Rožnov pod Radhoštěm
- 3 | Na konci května vyjde již čtvrté pokračování celkem sedmidílné ságy o událostech slavné i pohnuté doby našich dějin. Foto: archiv Vlastimila Vondrušky

2

3

užívaly oba jazyky). Právě to se snažím ukázat ve své *Husitské epopie*. Skutečná národní hašteření přinesla až moderní politika.

V letošním roce si připomínáme 700. výročí narození Karla IV., kterého lidé často považují za našeho nejvýznamnějšího panovníka všech dob. Vy v jeho vnímání ale tak nekritický nejste.

Karel IV. byl císařem a taková prestiž byla nákladná. V každé době se v politice získávají hlasy pomocí úplatků. Karel IV. musel uplácat kurfiřty, stejně jako říšská města (je známo, že za svou podporu povolil pogromy na židy). Na nákladnou císařskou politiku používal finanční prostředky z českých zemí. Karlovi IV. se podařilo do jisté míry uklidnit rozbourěnou vodu české rytířské společnosti, ale zároveň neúměrně posiloval církev a přehlížel úpadek hospodářství, který předznamenal krizi, vrcholící husitstvím. Pokud by totiž bohatství této země nerozhazoval za hranicemi a dokázal vytvořit rezervy pro časy špatné, sociální napětí by nebylo tak ostré a nemuselo dojít k revoluci. Je dobré si Karla IV. připomenout, ale místo oslavných ód spíše jako memento, že i zářivá vláda je jen mediální bublina, pokud vládce nejedná rozumně a ve shodě se skutečným míněním a potřebami svého lidu. ←

Autor rozhovoru: Petr Vondřích

1

KRAJEM

PO STOPÁCH KARLA IV.

Svatovítská katedrála, Karlštejn – to jsou místa, která se nám s osobou českého krále a císaře Karla IV. vybaví ze všeho nejdřív. Na jeho stopy ale narazíme i na území dnešního Libereckého kraje a sousední Horní Lužice, která byla za vlády Karla IV. nedílnou součástí Českého království. Často pobýval na královském hradě [Bezděz](#), který nechal postavit jeho pradědeček [Přemysl Otakar II.](#) na ochranu nově postavených měst (Bezděz, Doksy, Kuřívody) a významné obchodní cesty vedoucí z Prahy do Žitavy a dál na sever. Na Kozákově nechal Karel IV. otevřít čtyři lomy na chalcedon, acháty a tyrkys, kterými potom vyzdobil mimo jiné i kapli sv. Kříže na Karlštejně. V roce 1357 navštívil johanitskou [komendu v Českém Dubu](#), jejíž pozůstatky v roce 1991 senzačně objevil tehdejší ředitel Podještědského muzea Tomáš Edel. V říjnu 1366 pobýval Karel IV. v Doksech, kde přenocoval na tehdejší katolické faře a zároveň zde založil Velký rybník, dnešní [Máchovo jezero](#). V roce 1369 poctil Karel IV. svou návštěvou Jablonné v Podještědí. Význam města zdůraznil ustanovením povinnosti používat tu část obchodní cesty do Horní Lužice, která vedla právě přes Jablonné. Na její ochranu nechal už v roce 1357 vystavět také strážní a celní hrad [Karlsfried](#), jehož nepatrné zbytky můžeme najít nedaleko německé vesničky [Lückendorf](#). Hned dole u silnice se nacházejí dva nenápadné smírčí kříže Duellsteine. Podle pověsti, se zde kdysi povraždili navzájem dva

rytíři, když se utkali v souboji o jednu dívku. Ta potom samým žalem umřela o několik let později. Název obou křížů i nedaleko stojící třetí kříž napovídají, že by na této romantické historce mohlo být i něco pravdy. Nefalšovanou realitou ale jsou úchvatné ruiny nedalekého gotického hradu a kláštera [Oybin](#), který nechal Karel IV. postavit v letech 1364–1384. Stejnomené městečko je také konečnou stanicí [úzkorozchodné železnice](#), kterou se pohodlně dopravíte až do [Žitavy](#). Starobylému českému městu udělil Karel IV. v roce 1360 solné právo, na základě kterého všechna sůl, která se dovážela do Čech, musela být zde složena, uskladněna, zobchodována a také zdaněna. O významu Žitavy jako centra obchodu se solí svědčí i výstavná, osmipatrová budova bývalého Solného domu. Dnes zde např. sídlí [Knihovna Christiana Weise](#), kde najdete vzácný originál kroniky Jana z Gubenu (+1387), často citovaného svědectví z doby našeho nejslavnějšího panovníka. Nejdůležitějšími místy na severu ale byla pro Karla IV. města Zhořelec a Budyšín, která ležela na Královské cestě (Via Regia), nejvýznamnějším středověkým spojení Evropy. Na budyšínském hradě [Ortenburg](#) uspořádal Karel IV. řadu důležitých diplomatických setkání, Zhořelec zase určil za sídlo svého nejmladšího syna [Jana](#), kterého v roce 1376 jmenoval zhořeleckým vévodou. ←

Text: Petr Vondřich

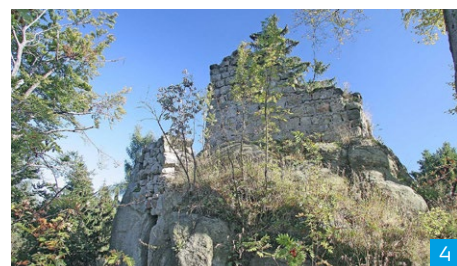
- 1| Oybin se těšil u Karla IV. stejné oblíbě jako Karlštejn. Říká se, že zde dokonce plánoval strávit poslední léta svého života. Foto: Matthias Ludwig ([europastadt.org](#))
- 2| Kostel svatého Havla v Kuřívodech, ve kterém byly před několika lety objeveny vzácné gotické malby ze 13. století a kde za působení sovětské armády v Ralsku býval vojenský sklad zeleniny, navštívil Karel IV. několikrát ve svém dětství. Foto: Ladislav Soukup
- 3| Český král a římský císař zavítal také do komendy johanitů v Českém Dubu, která byla založena už v roce 1237 významným českým velmožem Havlem z Lemberka a jeho manželkou sv. Zdislavou. Foto: Milan Drahoňovský
- 4| Rozvaliny hradu Karlsfried, jehož vybudováním pověřil Karel IV. purkrabího na Bezdězu, Oldřicha Tistu z Hedčan, dobyli a vypálili v roce 1424 husité. Foto: Zdeněk Pražák ([fotoprazak.cz](#))
- 5| Původně gotická stavba hradu Ortenburg v Budyšíně, na kterém Karel IV. hostil nejednu významnou návštěvu, byla na konci 17. století výrazně renesančně přestavěna. Foto: Anna Skoneczna ([facebook.com/ars.fotografia.amatorska](#))

2

3

4

5

KRAJ. Příloha Libereckého kraje. Vychází 11× ročně.

Vydává Liberecký kraj, U Jezu 642/2a, 461 80 Liberec 2. IČ 70891508. Ev. č.: MK ČR E 21924. Redakční radu tvoří nominovaní zástupci zastupitelských klubů Zastupitelstva LK a Krajského úřadu LK, předsedou je Petr Vondřich. Redakce: [media@kraj-lbc.cz](#), tel: +420 485 226 111.

Číslo 05/2016 vyšlo 2. května 2016, uzávěrka byla 15. dubna 2016.

[magazin.kraj-lbc.cz](#) [www.facebook.com/krajlk](#)

Liberecký kraj